

„De wereld staat in bloei“, dat is inderdaad het thema van deze natuur-symphonie.

Tekens weer wijst Lons ook het spoor, dat de mensch door deze bloeiende wereld getrokken heeft en daarbij komt de liefhebber en kenner van nut en betekenis der microkosmos soms degelijk-critisch uit den hoek. Ook in dat opzicht is de leetuur van dit nieuwe boek leerzaam. Menschen als Hermann Lons, die zelf met eerbiediging van leven en schoonheid tot de natuur naderen, hebben het recht, om op de veelzins vandalistische gedragingen der menschen critiek te oefenen, en we moeten hem dankbaar zijn, dat ze zulks doen.

Niet in allen deele echter aanvaarden we Lons leiding; vooral in zijn theorieën over ontstaan en oorsprong ontdekken we soms evolutionistische tendensen, die tot voorzichtigheid manen. Maar in de vele beschrijvingen, van rijke kennis getuigende aanwijzingen, pittige teekeningen is dit boek zeker een betrouwbaar en ook een voortreffelijke gids. De mooie Lons-serie is dan ook met dit nieuwste deel weer belangrijk verrijkt.

De tweede uitgave, die we moeten noemen is het lang te voren aangekondigde: „Uit mijn leven“ van L. Penning¹⁾. Tot een handje samengevoegd worden hier de feuilletons, die Penning in 1921 plaatste in een van „zijn“ bladen, in dezelfde volgorde en, voorzover ik naging, ook onveranderd. Onze lezers zullen zich herinneren, dat ik in mijn artikelenserie over het leven en den arbeid van Penning op deze biografische schetsen gewezen heb en daaraan ontleende de gegevens, die ik noodig had. In hoofdzaak is dus de inhoud van dit boek hun bekend, althans voorzover die de belangrijke momenten uit Pennings leven betreft en die bijzonderheden, die den Schrijver karakteriseerden. Wil men echter genieten van de wijze, waarop deze „Levensbeelden“, zooals Penning zelf ze noemde, zijn geschreven, de echte Penning-matier van vertellen, dan stelt daartoe deze gebundelde uitgave in staat. Men vindt dan de feitelijke mededeelingen, die ik in de genoemde serie samenbracht, ontleend met de pittige vormen van Pennings onvolprezen verhaaltrant.

Een met pieteit geschreven slothoofdstuk teekent de laatste levensweken en levensdagen van „den grijzen jongeling“. Het doet nog eens gansch het leven en at den arbeid van den veelgeliefden Auteur zien in het licht, dat hem van zijn jeugd overstraalde, het licht van een kinderlijk geloofsvertrouwen en de blijmoedige zekerheid van het in Christus geborgen zijn. Eenvoudig, zonder opspraak van woorden, blijft dit hoofdstuk geheel in den toon, waarin Pennings eigen schetsen zijn gesteld en sluit het uitnemend daarbij aan. Toch zou een duidelijke scheiding tusschen dit deel (door Pennings dochter geschreven) en de levensbeelden van Pennings eigen hand, wenschelijk zijn geweest. Nu volgt het, zonder meer, onmiddellijk op het laatste feuilleton, wat, gezien den titel van het werk, een ietwat vreemde indruk maakt, te meer, waar nergens in het boek vermeld staat, dat hier vroeger-verschenen feuilletons worden gebundeld. De lezer, die deze dingen niet weet, zal zich nu terecht afvragen, hoe toch dit boek geconcipeerd is.

Intusschen zijn we voor de uitgave van deze feuilletons erkentelijk. Een zeer interessant stuk werk van Penning, dat anders in een krant begraven zou liggen, is nu voor verloren-gaan bewaard. Bovendien kan het nu in breeden kring nieuwe lezers vinden.

Liefhebbers van literatuurgeschiedenis wijs ik ten slotte op een derde uitgave „Constantijn Huygens' 't Voorhout en 't Kostelick Mal“. Beide gedichten van den 17en eeuwseken meester zijn bekend: „'t Voorhout“ immers is een moraliseerende schildering van het Haagsche leven, in de vier jaargetijden, zooals het in de „tweemaal twintig paeren“ van lindeboomen „met gesichten omgeplant“ werd gezien, „'t Kostelick Mal“ is een zeer scherpe satyre op de mode-overdrijving en mode-dwaasheid, die blijkbaar ook al in Huygens' tijd opvallend was. De vrij uitvoerige dichtstukken verschenen tegelijkertijd (1622) en brachten nogal wat roering te weeg: sommigen (Cats b.v.) betoonden zich zeer ingenomen, prezen Huygens als „geestich overal“, anderen hinderde de scherpe, soms bedilzuchtige toon en de opzettelijk-ingewikkelde vorm. Voor onzen tijd hebben beide stukken groote waardij, en omdat ze Huygens in zijn eigenschappen als dichter teekenen en omdat ze inzicht geven in de toestanden en opvattingen van zijn eeuw.

Deze heruitgave brengt niets, dan de gedichten zelf. Maar 't gaat hier om de uiterlijke verzorging. In een bijzonder lettertype (de Grotius-letter) met artistieke initialen gezet, op zeer fijn papier gedrukt en tot in finesses afgewerkt, is deze uitgave²⁾ een luxe-editie, zonder de overdrijving, maar met al het smaakvolle, dat 't woord luxe omvat. Het verdient zeker de aandacht, dat de Nederlandse typografische kunst zulke prestaties leveren kan en het is verblijdend, dat op deze wijze het beste onzer nationale literatuur tot onzen tijd wordt gebracht.

C. T.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De leiding in de school.

„Het Onderwijs“, orgaan van de Vereen. v. Hoofden van Scholen maakte dezer dagen attent op wat in het Jaarverslag 1923—1924 wordt geconstateerd over het algemeen gezins aan leiding in de school. De strijd, die er van zekere zijde gevoerd werd, om vooral het gezag ook in de school op zij te zetten, schijnt wel algemeen succes te krijgen, nu juist niet altijd in 't voordeel van het onderwijs. Men komt daarvan wel sterk onder den indruk, wanneer men leest, wat officieel in het Regeeringsverslag wordt verklaard. Ik geef hier enkele aanhalingen.

1e Hoofdinспекtie (Gelberland, Noord-Brabant, Limburg):

„Toezicht blijft echter noodig en is ook op vele andere wijzen zeer goed mogelijk.“ „Ook tegen het bijwonen van lessen, gegeven door onderwijzers in eigen klasse, bestaat geen praktisch bezwaar in een goede school, waar orde heerscht, de leerlingen van het hoofd kunnen zich alsdan met schriftelijk werk bezighouden en, zoo noodig, kan de onderwijzer in het aangrenzende lokaal een oogje in het zeil houden.“

Gemakzucht en gebrek aan durf om op te treden zijn de hooftpeden, waarom een en ander zoo zelden gebeurt. De schoolhoofden voelen zich geen leiders en de onderwijzers zien veel te veel in elke controle een daad van wantrouwen, zij lijden gedeeltelijk aan zelfoverschatting, gedeeltelijk zijn ze bang te worden aangespoord tot harder werken, tot grotere inspanning, wat maar al te dikwijls gewenscht zou zijn.“

2e Hoofdinспекtie (Zuid-Holland en Zeeland):

„De afschaffing van het ambulantisme der hoofden is wel merkbaar. Vraagt men infichingen omtrent personeel, dan krijgt men dikwijls de opmerking van de hoofden, dat zij daarmee niet bijzonder op de hoogte zijn, wijst hun het onderwijs in een klas is opgedragen. Toch behoort het tot hun taak, zich van het personeel en van den gang van het onderwijs in de geheele school op de hoogte te stellen, en bij wat goeden wil kon dit wellicht meer gebeuren dan op sommige scholen, het geval is.“

3e Hoofdinспекtie (Noord-Holland en Utrecht):

„De leiding der school was zeer verschillend. In verscheidene scholen was eenheid van lijn te bemerken in 't groote en toch verscheidenheid in de vele kleine zaken, het onderwijs betreffende, zoodat ieder lid van het personeel zich zelf kon zijn in het geven van zijn onderwijs, terwijl de eenheid niet verloren werd. Een degelijk leerplan en een trouw zich hiernaar houden waarborgt een goeden gang in de school.“

Helaas moesten vaak ernstige afwijkingen worden geconstateerd. O.a. heeft het hoofd der school in zeer vele gevallen schuld. Het is ons n.l. opgevallen, dat zeer vaak het hoofd zich uitsluitend met zijn eigen klas of klassen bemoeide en zich nooit liet met de overige. Ieder lid van het personeel werkt dan zonder eenige controle en de verschillende klassen sluiten niet aan. Meermalen werd bij het vragen naar de gebruikte methodes, in het bijzonder in de laagste klassen, geantwoord met een: „wij hebben geen methode, wij gebruiken onze eigen methode.“ Van zulke gevallen bleek het hoofd der school vaak niets te weten.“

4e Hoofdinспекtie (Friesland, Groningen, Overijssel, Drente, zooals men ziet, geldt het hier de vorige in-deeling):

„Hier werd vooral de nadruk gelegd op de wenschelijkheid, dat de positie van het hoofd der school niet verder worde verzwakt.“

„Het Onderwijs“ vervolgt dan zijn artikel aldus:

De belangen van het onderwijs eischen, dat er aan een school zooveel mogelijk in eenzelfde geest wordt gewerkt, dat er iemand is, die door geregeld kennis te nemen van hetgeen er in de verschillende klassen wordt gedaan en de resultaten van het werk, daaraan opzettelijk zijn aandacht geeft, en die ten slotte de verantwoordelijke persoon is voor den geheelen gang van zaken. Daardoor behoeven de betekenissen en de waarde van het werk van den klasse-onderwijzer in geen deele schade te lijden. Evenmin behoeft daarvan het gevolg te zijn, dat het prestige van den onderwijzer wordt verzwakt, dat deze door zijn leerlingen en hun ouders niet geheel voor vol wordt aangezien, omdat „het hoofd“ aan de school toch eigenlijk de naam zou zijn. Het werk van een onderwijzer in zijn klas kan niet geheel op zich zelf staan, het houdt verband met het werk in de aansluitende klassen; volledige „zelfstandigheid“ van elken onderwijzer in de school is eenvoudig een waandenkbeeld, waarbij met de school als geheel, als vormende een geleidelijke naar een bepaald, vooraf vastgesteld doel voerende weg geen rekening wordt gehouden. Dat met de opvattingen en inzichten op het gebied van onderwijs en opvoeding van allen, die aan een school verbonden zijn, rekening wordt gehouden, is zeker gewenscht; dat voor ieder van hen de gelegenheid openstaat deze opvattingen en inzichten tot uiting en in bespreking te brengen, is zonder twijfel noodig, en de wettelijke bepalingen geven althans voldoende waarborg, dat dit inderdaad kan geschieden, maar men wachte zich er voor, met het oog op de belangen van het onderwijs en van degenen, in wier belang het wordt gegeven, zijn vakverenigingsleuzen en zijn politieke gevoelens tot uiting te willen brengen bij de regeling van de aangelegenheden der school. Vast staat, dunkt mij, wel, dat wanneer aan zoo menige school het onderwijs flink op peil staat en een inderdaad goeden

invloed oefent op de leerlingen in en buiten de school, dit voor een niet gering deel mede te danken is aan den persoon, die aan het hoofd staat. Honderd tegen een, dat de hoofdelooze school, of de republikeinische school, of de revolutionaire school, of hoe men deze inrichting, het „ideaal“ van een deel der onderwijzers, ook wil noemen, het niet zoo ver zal kunnen brengen.

Dat hoofd en verder onderwijzend personeel omtrent de zaken der school overleg plegen, is uitnemend, zelfs noodzakelijk, maar als de onderwijzers met dat overleg slechts bedoelen het „onschadelijk maken“ van de macht en den invloed van „den bovenmeester“, dan wordt wat het zwaarst moet wegen, te weten het belang van de school, van het onderwijs, van het kind, opgeofferd aan partijbelang en vakverenigingspolitiek, al moge dit laatste worden ontkend en al spreekt men liever van de eischen van den modernen tijd en van den waren democratischen geest.

Mochten de onderen onder de onderwijzers, die hij ervaring kunnen de wrange vruchten van het drijven van degenen, die wel eens hun „voormannen“ worden genoemd, den moed hebben zich tegen dit drijven met kracht te verzetten, en mochten de jongeren op hun hoede zijn voor die propagandisten, welke zoo dikwijls reeds een gevaar zijn gebleken voor ware beroeps-liefde en voor een zich met toewijding geven aan een met liefde gekozen levensstaak!

Wij eindigen dit artikel, met den wensch, dat spoedig in dit algemeen gebrek aan leiding zal worden voorzien, in 't belang van onze volksoontwikkeling, onze volkswelvaart, maar vooral ten behoeve van onze openbare school, die bij deze „gemoedelijke anarchie“, zeker ten gronde zal gaan, althans verlaten zal worden door die burgers, welke leiding en gezag nog altijd erkennen als goede grondslagen van den Staat!

Ook voor ons, voorstanders van het Bijzonder onderwijs zijn deze dingen van belang. Wij hebben altijd te veel medegeleefd met ons volksonderwijs, om deze verwording onverschillig aan te zien, te meer, wanneer ook onze scholen niet vrij blijven van den geest des tijds.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Evangelisatie door het lied.

Voor den arbeid der Evangelisatie is het lied van groote betekenis. Voor kort zei hij de opening van een Tencampagne iemand: „We willen veel zingen nu in de Tent. Er is en wordt veel gesproken en gepraakt, we willen het in deze campagne veel doen door het lied“. Ik geloof, dat er in de woorden en in de argumentatie van dien spreker een niet onbelangrijk waarheidselement lag. Het lied heeft in den arbeid der Evangelisatie geweldigen invloed. Misschien soms meer dan het gesproken woord.

Wij kunnen ons dat misschien niet al te goed voorstellen, gewoon als wij zijn aan het luisteren naar preek en referaat. Samenkomst is voor ons: spreken ter eener- en luisteren ter anderder zijde. Iets anders is ons niet denkbaar. Maar als wij deze methode overdragen op het terrein der Evangelisatie, moeten we ons toch goed bedenken. Dan zullen we ons in het spreken misschien eens wat moeten corrigeren over den duur en den vorm van de toespraak. En ik geloof, dat we meer dan misschien wel eens geschiedt plaats zullen moeten inruimen aan het lied.

Het lied is immers een niet te onderschatten macht in elken, ook in dezen arbeid. Het wordt gemakkelijker in het geheugen bewaard door zijn maat en rijm dan het in niet gebonden stijl gezegde woord. En het wordt gaarne beluisterd als het gezongen wordt. Ik heb vaak bij Evangelisatiesamenkomsten gezien, dat er menschen op het zingen van een lied afkwamen en bleven zolang het gezongen werd, maar heengingen, wanneer het lied was uitgezongen en de spreker zou beginnen; hetwelk wel eenigzins geschikt was, tot verootmoediging te strekken van dien genoemden spreker.

Maar dan moeten we ons meer dan tot heden misschien geschiedt, werpen op het lied. We moeten aanstands annexeren elk geoorloofd middel, dat blijkt geschikt te zijn voor den arbeid in het Koninkrijk Gods. En wat wij doen, moet zoo goed mogelijk zijn. Het slechte is voor den arbeid des Heeren altijd te slecht. En het beste is niet te goed. Dan moeten we hebben goede zangers en zangeressen, opdat de Evangelisatie-zangkoor een genot worde om er naar te luisteren. De menschen moeten er naar komen luisteren, gedwongen door de bekoring van het lied.

En dan is er ook nog iets anders. Dan moeten we niet alleen zorgen voor goede krachten, die zingend het Evangelie brengen. Maar dan moet ook gezorgd worden, dat het goede Evangelie wordt gebracht. Dat de weg der zaligheid niet verkeerd wordt voorgesteld. Daarvoor waken we in het spreken van het woord. We zorgen steeds, dat het Evangelie wordt gebracht, wel in allen eenvoud en zoo aanlokkelijk mogelijk, den rijkdom van de genade aanprijzend aan die ver van God leven en zonder hoop; maar toch zoo, dat het zuiver en juist Gods vredegedachten aan elk zondaar weergeeft. Om een voorbeeld te geven; we spreken denk ik niet bij voorkeur over de praedestinatie, meer over de noodiging tot geloof en bekeering. Maar we stellen evenmin het zoo voor, dat de verkiezing geloochend wordt. Rechte lijnen te trekken is voor ons gebiedende eisch. En voor hen, aan wie het Evangelie wordt gebracht, is het geen schade en betekent het geen vermindering van de kansen om zalig te worden. Integendeel, het echte Evangelie, dat is het Evangelie Gods, zonder verslapping en vervaging in al zijn teederheid gepredikt, dat is voor den zondaar behoud. Wij behoeven God in zijn genade-aanbieding niet te corrigeren.

Gelief van hese zingen ander ren het sluiten is door gen he metterd ik het v In ve komen. gelisatie ze ook zijn, een hun sa koor in om schien 2 Maar de moeite n gelisatie verzoek doende. worden op, we Psalmen Er is samenko daarin a die zelf woord, i zooals be wordt va leven he in het he gehoord niet de v stukken sterkten zalig wo Wie di gelie wer zou zich zulke lied zingt, ma op een d zelf, wie het recht woord de gen toede dit boek i In het l des te m geen mis goede, ka Daaron niet moge weergever het nog z Het lied te, niet alt verzoening wijze, dat heugen en Maar d lied voora afwijbare naar den Reeds altijd gese waarin o wordt geg bekenden l del kies or len, is, om Het staat gel. En h onzent ook met muziel ziek. Missc de dwaling verspreide Laat ik zeer goede den gebrui Vandaar, d De Heer d te juichen: tot een uit volk. Soli l Maar me kan iemand voor de z neem ik aan des Heeren ken dwaalt, genis af. M te houden. l leggen. Wa spreken fel In zijn b gemeene re de leer, d Neen, volen verloren vo wilsbestiss En Christu menschen 2 Zijn offer l zoend. Nu r Christus vo

¹⁾ Uitg. La Bivière & Voorhoeve, Zwolle.

²⁾ Gedrukt door C. Nypels op de eigen persen van de uitgever. Leiden Nypels te Maastricht.

ten de school, lanken is aan loorderl- tegen publiekenschap toe, men deze onderwijzers, anen brengen, personeel om is uitnemend, jers met dat lelijk maken" ovenmeester". ten, te weten wijs, van het kvereenigings- onkend en al den modernen geest.

erwijzers, die an het drijven nnen" worden lit drijven met zeren op hun zoo dikwijls ware beroeps- geven aan een

h, dat spoedig worden voor- kkeling, onze an onze open- ke anarchie", en zal worden zag nog altijd n Staat!

zonder onder- bnen altijd te om deze ver- neer, wanneer den geest des

G. MEIMA.

IE.

het lied van ening van een ingen nu in de preek, we wil- r het lied". Ik tumentatie van ldelement lag tie geweldigen proken woord, goed voorstel- naar preek en n ter eener- en ons niet den- ken op het ter- h goed beden- schien eens wat i vorm van de misschien wel ainen aan het

atten macht in makkelijker in rijm dan het in t wordt gaarne vaak bij Evan- mschen op het ootlang het ge- r het lied was i: hetwelk wel ing te strekken

eden misschien aanstonds an- geschikt te zijn n wat wij doen, is voor den ar- beste is niet te rs en zangeres- m genot worde ten er naar ko- ig van het lied, moeten we niet gend het Evan- gd worden, dat de weg der za- waarvoor waken gen steeds, dat en eenvoud en van de genade n zonder hoop: s vredegedach- oorbeeld te ge- over de praes- loof en bekeer- or, dat de ver- trekken is voor e het Evangelie seken het geen orden. Integen- telte Gods, zon- derheid gepre- i behooven God ren.

Gelijk gezegd, zoo doen we het steeds in het spreken van het woord. Maar zoo moet het ook geschieden in het zingen van het lied. Het door ons gezongen lied mag geen ander Evangelie brengen dan naar het Woord des Heeren het Evangelie moet zijn. En of er steeds alleen en uitsluitend zoo gezongen wordt, waag ik te betwijfelen. Er is door de hier te lande bestaande zangbundels gele- genheid althans, het anders te doen. Of het ook metterdaad geschiedt, kan ik niet beoordeelen. Wel weet ik het van hier en daar.

In verband daarmee wil ik aanstonds met een verzoek komen. Ik zou zeer gaarne van zooveel mogelijke Evan- gelisatie-commissies van welken aard ook en wat naam ze ook dragen, als het maar gereformeerde organisaties zijn, eens weten, welke zangbundels worden gebruikt bij hun samenkomsten, gezongen door het publiek of door koor of solisten. Nu vlei ik me niet, van alle organisaties in ons land zulk een opgave te zullen ontvangen. Misschien zullen niet vele secretarissen dit schrijven lezen. Maar de lezers kunnen me wel helpen, als ze even de moeite nemen, er te hunner plaats het bestuur der Evan- gelisatie-commissie opmerkzaam op te maken en mijn verzoek over te brengen. Opgave van den bundel is vol- doende. Ook wanneer er uitsluitend of alleen Psalmen worden gezongen, zal ik dit gaarne weten. Men geve dus op, welke bundel, en voorts: weinig, veel, of alleen Psalmen.

Er is gelegenheid, in het lied in de Evangelisatie- samenkomst het Evangelie onjuist weer te geven. En daarin schuilt een groot gevaar. Meer nog, dan wanneer die zelfde dwaling gezegd wordt in de toespraak. Het woord, in proza gesproken, vervluchtigt sneller. Maar zooals boven gezegd, het lied blijft in het geheugen. Het wordt van buiten geleerd. En zoo blijft het vaak heel het leven bewaard. Het zet een kort begrip van het Evangelie in het hoofd. Zoo kan het jaren lang, en jaren nadat het gehoord werd, nog troosten met het Evangelie. Wie kent niet de verzen en liederen, vroeger jaren geleerd, als erf- stukken meegenomen in het leven, die in hange dagen sterkten en opbeurden en den weg wezen, waarlangs men zalig worden moet en kan?

Wie dan echter liederen meenam, waarin een Evan- gelie werd gebracht, niet naar het Woord des Heeren, zou zich vasthouden aan een verkeerd Evangelie. En wie zulke liederen aan van het Evangelie vervreemden voor- zingt, maakt zich schuldig aan die zielen, die daardoor op een dwaalspoor worden geleid; en schuldig aan God zelf, wiens Evangelie werd verdraaid. We hebben niet het recht, ook maar iets te veranderen in het Evangelie- woord der Heilige Schrift: „Indien iemand tot deze din- gen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn”.

In het lied der Evangelisatie is een groote wach. Maar des te meer moet worden gewaakt, dat van deze macht geen misbruik wordt gemaakt. Wat een macht is ten goede, kan het ook ten kwade zijn.

Daarom wilde ik wijzen op liederen, waarvan wij ons niet mogen bedienen, omdat ze het Evangelie niet zuiver weergeven naar Gods Woord, ook al hebben de schrijvers het nog zoo goed bedoeld.

Het lied is voor den arbeid der Evangelisatie van groote, niet altijd besepte betekenis. Het draagt het woord der verzoening in het besef van vele hoorders in op zulk een wijze, dat het gemakkelijk wordt vastgelegd in het ge- heugen en daar licht een plaats blijft behouden.

Maar daarom is het bij het in dezen arbeid gezongen lied vooral niet minder dan bij het gesproken woord on- afwijshare eisch, dat het het Evangelie zuiver predikt, naar den eisch en naar de openbaring van Gods Woord.

Reeds hierboven wees ik er op, dat dit niet altijd geschiedt. Er zijn onder ons ook liederenbundels, waarin een verkeerde voorstelling van het Evangelie wordt gegeven. Onder anderen is dit het geval met den bekenden bundel van Joh. de Heer. Dat ik juist dien bun- del kies om daaruit verschillende voorbeelden aan te ha- len, is, omdat dit boek in vele gezinnen wordt gebruikt. Het staat in tal van Gereformeerde gezinnen op het or- gel. En het wordt in Evangelisatie-samenkomsten ten onzent ook wel gebruikt. Niet zoozeer de groote bundel met muziek als wel het kleine handige boekje zonder muzik. Misschien hebben velen het lang gebruikt zonder op de dwalingen, die dat boekje zingend verspreidt en helpt verspreiden, ooit te hebben gelet.

Laat ik nu aanstonds opmerken, dat de bundel vele zeer goede liederen bevat, die met genoegen kunnen wor- den gebruikt en die tot recht Christelijke stichting dienen. Vandaar, dat hij „erin” is gegaan. En het doel, waarmee De Heer den bundel gegeven heeft, is niet anders dan toe te juichen: de wensch, dat God dezen zangbundel stelle tot een uitgebreiden zegen voor ons dierbaar land en volk. *Soli Deo Gloria*.

Maar met alle goede bedoelingen en Christelijken ijver kan iemand, die het nog zoo goed meent en vol ijver is voor de zaak des Heeren, toch dwalen. Beide dingen neem ik aan van De Heer. Zoowel zijn liefde voor de zaak des Heeren als ook het feit, dat hij in verschillende stuk- ken dwaalt. Van beide legt zijn bundel overvloedig getui- genis af. Met het eerste heb ik me nu niet bijzonder bezig te houden. Maar op dat laatste wil ik nu even den nadruk leggen. Want dat kan uit zijn boek als een niet tegen te spreken feit worden geconstateerd.

In zijn bundel wordt in tal van liederen de leer der al- gemeene verzoening geleerd. Daaronder verstaan we niet de leer, dat alle menschen zalig worden metterdaad. Neen, velen gaan ook volgens de voorstanders dezer leer verloren voor eeuwig. Maar dat ligt alleen aan hun eigen wilbedriaging. God gaf voor alle menschen Zijn Zoon. En Christus heeft voor allen zich geofferd; voor alle menschen zonder uitzondering hoofd voor hoofd. Door Zijn offer heeft Hij de zonden van alle menschen ver- zoend. Nu mag aan alle menschen worden gepredikt, dat Christus voor hen geleden heeft, dat hun schuld is ver-

zoend, en dat ze nu alleen maar behoeven aan te nemen het voor hen gebrachte offer. Die dat doet, wordt zalig. Die het niet doet, gaat verloren, ondanks het feit, dat Christus ook voor hem gestorven is. Zoo is de leer der al- gemeene verzoening.

Het behoort niet te worden gezegd, dat deze leer niet in overeenstemming is met Gods Woord. De Schrift leert, dat Christus alleen voor de zinnen is gestorven, en dat allen, voor wie Hij zich ten offer gaf, ook metterdaad zalig worden. Hij verwierf geen mogelijkheid slechts, maar de feitelijke zaligheid. De leer der al- gemeene verzoening is op een zeer kardinaal punt geheel en al in strijd met wat de Schrift over den aard van het verzoeningswerk van den Zaligmaker leert. Verder kan hier uit den aard der zaak niet op het karakter en het belang van dit stuk worden ingegaan. Na het even te heb- ben aangeduid, keer ik tot mijn uitgangspunt terug: deze algemeene verzoening, een leer, die ongeveer door allen, behalve de belijders der Gereformeerde Religie, wordt voorgestaan, wordt ook gepropageerd in den bundel van Joh. de Heer. Zooals ik zeide, niet op een enkele plaats, zoodat men zou kunnen meenen, dat zulk een lied er per- ahuus in was verdwaald geraakt; dat kan ieder overko- men. Neen, in een groote reeks van liederen wordt in de- zen bundel de leer der algemeene verzoening gepredikt.

Laat ik ten bewijze daarvan enkele voorbeelden aan- halen, die door vele andere gemakkelijk zouden zijn te vermeerderen.

Vooreerst zijn er in dezen bundel liederen, waarin in het algemeen wordt gezegd, dat Christus voor allen stierf. Zoo in No. 146. — Dit lied is een noodiging tot zondaars, om te komen tot Jezus: Jezus roept, zondaars, o komt nu tot Hem. En dan zingt telkens het koor: „Jezus roept u, zondaars, komt nu: — Hij gaf zijn leven voor allen, dus is 't ook voor u”.

In no. 192 vraagt iemand, of ook voor hem geldt de be- lofte, dat geen enkele zondaar door den Heere wordt ver- worpen, wie hij ook zij. Op deze vraag wordt geheel te- recht bevestigend geantwoord. Ieder, die tot Hem komt, wordt door Hem aangenomen. Maar dat wordt nu weer geheel tegen de Schrift in afgeleid uit de veronderstelling, dat Christus voor allen heeft geleden. — Het koor zingt:

Ja, Jezus stierf voor ieder
Op Golgotha;
Zijn kruisdood bracht verlossing,
Voor elk gena.

Daaruit, dat Christus voor alle menschen zonder uit- zondering stierf, volgt nu ook, dat Hij stierf „voor u”.

Zoo zingt men in No. 72:

Niet uw tranen, gebeden, bekeering, berouw,
Maar zijn bloed wrocht verzoening voor u.

En het koor zingt:

O, waarom droeg dan Jezus de zond' en den smaad,
Als uw schuld niet op Hem werd gelaan?
O waarom heeft het bloed uit zijn zijde gevloeid,
Als uw schuld niet door Hem werd voldaan?

Evenzoo wordt in No. 128 gezegd tot den zondaar:

Vlied, o zondaar, o vlied nu,
Daar is plaats bij 't kruis;
Jezus gaf zich ook voor u,
Daar is plaats bij 't kruis.
Levensstromen uit zijn zij
Vloeden steeds voor u en mij;
Rijk of arm, komt allen vrij,
Daar is plaats bij 't kruis.

Hetzelfde Evangelie wordt hem gebracht in No. 141, welk lied Christus invoert, sprekend tot den zondaar, aan wiens deur Hij staat te kloppen:

'k Verliet voor u mijn heerlijkheid
En werd hier in een stal geboren.
Mijn leven gaf ik aan het kruis,
'k Heb daar uw zonde en schuld gedragen.
'k Verwon voor u den dood in 't graf
En keerde weder tot den Vader.

In No. 207 zingt een groep verlost van het heil, door Christus hun bereid. Daarna wenden zij zich zingende tot iemand, die nog buiten dat heil van Christus staat:

Mijn vriend, die in dit leven
Uw Heiland nog niet vindt,
Hij wil ook u dit geven,
Ook u maakt Hij gezond.
Voor u is Hij gestorven,
Voor u leed Hij aan 't kruis,
Voor u heeft Hij verworven
Een plaats in 't Vaderhuis.

Hieruit, dat Christus voor allen gestorven is, dus ook voor elk zondaar hoofd voor hoofd, dus ook voor elk, tot wien men spreekt, om het even, wie hij zijn mag en of hij al dan niet gelooft, ja, al zou hij ook een heiden zijn of een Turk — hieruit volgt nu ook, hoe men zich heeft te stellen ten opzichte van dat voor allen gebrachte offer. Deze leer der algemeene verzoening heeft natuurlijk een praktische toepassing. Ze is niet bloot verstandswerk, niet enkel theorie. Neen, ze is veel meer door en door prac- tisch. Juist met het oog op de praktijk is ze zoozeer ge- liefd. Om den zondaar een Evangelie te kunnen aanbie- den, gemakkelijker en aangenameer dan de leer der bi- zondere voldoening.

Deze praktische toepassing is eenvoudig: neem slechts aan, wat Christus ook voor u immers heeft verworven en wat nu op u ligt te wachten, of ge het ook aan zult nemen. Ge behoeft niet eerst te bidden meer om verzoening en vergeving. Neen, die is er, en ze is ook uw deel. Ge be- hoeft alleen te komen om te nemen. Zooals voor eenigen tijd een van de predikers dezer leer schreef: We behoe- ven niet meer om zondenvergeving te bidden, maar er alleen voor te danken.

En ook in den bundel van Joh. de Heer wordt deze praktische toepassing overvloedig gemaakt.

Reeds werd boven betoogd, dat de zangbundel van Joh. de Heer zich stelt op het standpunt der algemeene ver- zoening. Christus stierf voor alle menschen zonder eenige uitzondering en maakte het doordoor voor allen mogelijk, zalig te worden. De praktische toepassing daarvan is nu, dat men niet meer behoeft te bidden om vergeving, maar er alleen voor behoeft te danken. Het heil van Christus ligt reeds te wachten, en men behoeft het alleen nog maar aan te nemen.

Zoo leert het ook de bundel van De Heer. Weer wil ik ook daarvan enkele bewijzen aanhalen.

In No. 72 heet het, nadat deze leer is verkondigd:

Werp op Hem dan 't gewicht van uw zonde en schuld,
Vlied tot Jezus o zondaar vlied nu.
Neem nu aan in 't geloof en met vreugde het heil,
Neem het leven, dat Jezus u geeft.

Reeds werd gewezen op No. 128, een overbekend lied: Daar is plaats bij 't kruis. Ook daar is door het geheele lied heen de toepassing de noodiging tot den zondaar:

Stroomen van genâ en vree
Vloeden uit Gods liefdezee:
Zondaar, komt, brengt and'ren mee,
Daar is plaats bij 't kruis.

Om een eind over te springen, ook in No. 474 wordt hetzelfde gezegd tot „verlooren, afgedwaalden”:

Dreigen u uw kwaad geweten
En Gods wet met vloek en straf,
Ga tot Hem, die tot uw redding
Aan het kruis Zijn leven gaf.

In No. 489 wordt het aldus gezegd tot den zondaar door Christus, die daar sprekend wordt ingevoerd:

Al uw zonden heb 'k gedragen
Aan het kruis op Golgotha;
't Was voor u, dat 'k werd geslagen;
Al Mijn leed was uw genâ.

En dan komt de toepassing:

O, versmaad toch niet Mijn bloed,
Neem 't geloofig aan;
Zijn uw zonden als scharlaken,
'k Wil u een nieuw schepsel maken,
Neem mijn bloed geloofig aan.

In No. 542 worden den zondaar verschillende vragen voorgelegd, of liever, worden verschillende behoeften hem herinnerd, die zijn hart toch eigenlijk heeft, en waarvan in Christus de vervulling is:

Wilt gij van zonde en schuld zijn verlost?
Wilt gij verlost zijn en witter dan sneeuw?
Wilt gij de macht van den booze ontvlân?
Wilt gij den Heiland in glorie eens zien?

En op het bevestigend antwoord wordt de weg ge- wezen om dat alles te bekomen:

Komt dan tot Jezus, Hij stierf ook voor u
Daar is kracht in het Bloed!
Hoort naar Zijn Woord en gelooft in Hem nu,
Daar is kracht in het Bloed van het Lam!

Om nog één te noemen: in No. 620 wordt gezegd tot zondaars, die reeds lang den Heiland hebben weerstaan:

Wil toch niet langer moedeloos dwalen;
Jezus, Hij roept u nu!
O, laat u door Zijn liefde bestralen,
Geef Hem uw harte nu.
Kom, zoo ge zijt,
Jezus heeft ook u plaats bereid.

Dat is echter slechts één zijde van de toepassing van de leer der algemeene verzoening. Ze heeft nog een andere, een keerzijde. Dat Christus voor allen stierf, beteekent niet, dat nu ook allen zalig worden metterdaad. Neen, slechts een mogelijkheid verwierf Hij door zijn offer. Aller schuld is nu geboet. Nu moet echter de zondaar van zijn zijde ook iets doen. Hij moet nu komen en aannemen. En als hij dat doet, dan wordt hij ook werkelijk zalig. Of hij zalig wordt, hangt daarvan af, of hij nu ook komt. Maar wanneer nu die zondaar niet komt, dan gaat hij voor eeuwig verloren, ondanks het feit, dat Christus voor hem gestorven is en al zijn zonden heeft weggenomen aan het kruis.

Ook deze consequentie van de leer der algemeene ver- zoening wordt in den bundel van Joh. de Heer aanvaard. Ook deze toepassing wordt erin gemaakt.

In No. 233 komt een wijziging voor van het bekende lied: „Waarheen pelgrims, waarheen gaat gij”? Maar die wijziging is geheel en al van karakter anders dan het lied zelf. Het is nu een vraag aan zondaars buiten Chris- tus, waarheen ze reizen op hun tocht naar de eeuwig- heid. En dan komt de vermaning:

Wilt niet langer doelloos dwalen,
Wentelt uwen weg op Hem;
Jezus stierf voor uwe zonden,
Jezus roept u, hoort zijn stem.
Dan zult gij met ons Hem prijzen,
Hem uw eer en dank bewijzen,
In het nieuw Jeruzalem.

Als men dus hoort naar de stem van Jezus, dan zal men in het nieuw Jeruzalem binnengaan om Hem eeuwig te loven en te prijzen. Dan alleen. Anders gaat men nog verloren.

Zoo leest men het in No. 511. Eerst wordt daar de hoedschap aan den zondaar gebracht, dat Jezus voor hem stierf. Dan komt de vermaning, het hart aan Hem te geven. Nog is het tijd, maar misschien is het spoedig te laat:

't Is nog niet te laat voor u, Halleluja!
Kom, kies den Heiland, kameraad.
Geef uw hart aan Jezus nu, Halleluja!
Stel niet uit, wellicht is 't straks te laat.

Nog duidelijker in No. 512. Daar wordt de vraag gesteld:

O, wat wilt gij doen met Jezus,
Die 's Vaders troon verliet,
En stierf om u te redden?

En daarna komt de waarschuwing:

Hij wacht uw antwoord nu.
't Is eenwig dood of leven,
De keuze ligt aan u.

In No. 583 worden Christenen vermaand, de reddingslijn uit te werpen naar zondaars. Jezus stierf voor hen. Maar als ze niet worden gegrepen, komen ze om:

Werpt nu de lijn uit, o, aarzelt toch niet,
Wilt gij uw makkers in doodsgevaar zien?
Redt de verlorenen, uw roeping is groot,
Voor zij verzinken in d' eeuwigen dood.

Hiermee houd ik op. De lijst zou te lang worden. Niemand zal na lezing van al deze voorbeelden tot een andere conclusie kunnen komen dan die, waartoe ik gekomen ben: dat in den bundel van Joh. de Heer de dwaling der algemeene verzoening onomwonden wordt geleerd en gepropageerd. Niet in een enkel lied, dat per abuis er tusschendoor loopt. Neen, door geheel het boek heen. Het is de leer van het boek.

Daarna kom ik dan tot mijn toepassing. In tal van gezinnen wordt deze bundel gebruikt. Eveneens in vele samenkomsten ter Evangelisatie. Geen wonder. Het boek is niet duur. Er zijn twee uitgaven, met en zonder muziek. De eerste kan worden gebruikt in het gezin, de tweede in samenkomsten, waar men over een groot getal moet kunnen beschikken.

Daarbij komt, dat de wijzen voor een groot deel zeer bekend zijn. Het zijn oude en geliefde wijzen, soms met nieuwe woorden. En dan zijn soms de wijzen van oude en goede liederen, die niets verkeerd leerden, terwijl de nieuwe liederen, die op die oude wijzen gezongen worden, juist de dwaling leeren. Maar doordat het oude lied zoo bekend is en vroeger in huis reeds werd gezongen, ziet iemand des te gemakkelijker de dwaling in het nieuwe of gewijzigde lied over het hoofd.

Maar daarom is het tijd, dat ons volk weet, wat het standpunt is, dat in dezen overbekenden bundel wordt ingenomen, het standpunt der algemeene verzoening. Dan kan men daarnaar zich richten.

En als iemand dan vraagt naar mijn oordeel over het gebruik in gezin en samenkomst, dan kan mijn oordeel kort worden gezegd: De bundel van Joh. de Heer is niet te gebruiken als geheel. Wel staan er vele zeer goede liederen in, maar dat neemt niet weg, dat de bundel als geheel niet is te gebruiken.

Misschien vindt iemand dit oordeel wel eenigszins hard. Men kan toch heel een bundel niet wegwerpen, omdat er sommige dingen in staan, die niet geheel en al Gereformeerd zijn! En wellicht vraagt iemand, of die dwaling nu wel zoo erg is. Of het wel zoo erg is, dat de algemeene verzoening er in wordt geleerd.

Dat ga ik hier niet beredeneren en bewijzen. De dwaling der algemeene verzoening tast inderdaad het werk van Christus op bedenkelijke wijze aan. Het wordt van zijn waarde beroofd. Aan Christus zelf wordt zijn eer ontnomen. En aan die tot Christus komen om genade, wordt het fundament hunner zekerheid ondergraven. Wie dat alles wil zien in zijn volle strekking, leze maar een of ander handboek der Gereformeerde Geloofsleer over dit punt.

Ik wilde alleen, na de dwaling te hebben aangetoond als een niet tegen te spreken feit, wijzen op haar bedenkelijke strekking. Geen Gereformeerde is het met haar eens. Daarom is voor een Gereformeerde het boek van De Heer als geheel onbruikbaar.

Laat ik daarbij aanstonds een andere opmerking maken. Er staan in het boek ook vele zeer goede liederen. Het is voor wat den kleinen bundel betreft goedkoop. Het is in vele kringen ingevoerd.

Tegen het gebruik van de vele goede liederen in het boek is natuurlijk niet het minste bezwaar. Maar men zij niet het boek van De Heer voorzichtig. De algemeene verzoening mag niet worden geleerd, ook niet door haar zingend het publiek „op de lippen te leggen”. Daarom lette men op, liederen als de door mij genoemde nooit te gebruiken, ook niet in het huisgezin.

Om hierbij den gebruikers van eenigen dienst te zijn, wil ik hier opgeven, welke nummers van den bundel van De Heer deze dwaling leeren. Die het boek heeft, kan die nummers merken, of dit lijstje er in leggen. Het zijn de volgende:

2, 35, 38, 72, 97, 114, 128, 141, 146, 192, 207, 233, 241, 287, 329, 399, 429, 473, 474, 474a, 475, 485, 486, 489, 510, 511, 512, 541, 542, 579, 583, 620, 625, 631, 660; en uit de laatste liederen, de korte melodien, de z.g. koren, de volgende: 1, 48, 62, 74, 105, 118, 121, 143, 146, 149.

In den geheelen bundel dus 45 nummers. Ik wil niet beweren, dat in geen der andere nummers deze of andere dwalingen voorkomen. Zoo nauwkeurig heb ik het boek niet gecontroleerd. Maar al deze nummers zijn onbruikbaar en mogen dus niet worden gezongen.

Om terug te keeren tot mijn uitgangspunt: als we het Evangelie brengen aan verdooden, moeten we hun brengen het Evangelie Gods, zooals de Heere het ons heeft geopenbaard. Elk ander Evangelie is niet naar Gods Woord, strekt niet tot heil van hen die we be-Evangeliëren, en niet tot eere Gods.

C. BOUMA.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Generale Synode van de Gereformeerde Kerk in Amerika.

In „The Leader” lezen we, dat de Generale Synode van bovengenoemde Kerk werd gehouden van 2 tot 8 Juni te Asbury Park in New-Jersey.

Op het agendum stonden 1. voorbereiding voor de viering van het driehonderdjarig bestaan dezer Kerk, welke het volgende jaar zal plaats hebben; 2. maatregelen om het miljoen dollars voor het pensioenfonds vol te maken; 3. plannen om de Zending opnieuw uit te breiden; 4. mogelijke stappen om te komen tot een meer intensief evangelisatie-program.

Deze kerkengroep telt thans 151.821 leden (2.745 meer dan het vorig jaar). Voor de Zending werd gegeven 1.008.217 dollar (1.504 d. meer dan v. j.); voor de interne behoeften der Kerk 3.903.250 dollar (43.803 d. meer dan v. j.). Tezamen werd opgebracht 5.084.959 dollar (39.952 d. meer dan vorig jaar. Per lid werd alzoo gegeven ongeveer 34 dollar.

Generale Synode van de Presbyteriaansche Kerk in Amerika.

Aan verschillende bladen ontleenen wij: Deze Synode werd van 26 Mei tot 1 Juni gehouden in de Stedelijke Geheerzaal, een gebouw van reusachtige afmetingen. Er waren bijna duizend afgevaardigden. De afstredende praeses (of eigenlijk „moderator”) sprak het openlijk uit en beroemde er zich op, dat de Presbyteriaansche Kerk Calvinistisch is in de leer. Toch schijnt het, dat hierop wel het een en ander moet worden afgedongen. Het goede Calvinistische element is in deze kerk nog wel sterk, maar het verloop dezer Synode doet vreezen, dat het langzamerhand afneemt. De zaak van de professorenbenoeming, inzonderheid de benoeming van den bekenden Prof. Gresham Machen was opnieuw aan de orde. Het directorium van het seminarie te Princeton, dat de Calvinistische lijn wil vasthouden, weerde zich krachtig voor de benoeming. De Synode besloot echter tot een reorganisatie van het directorium. Dat ziet er voor het seminarie niet te best uit! Het liberalisme gaat voorzichtiger te werk, maar is helaas aan de winnende hand!

Welk een zegen zou het zijn, indien alle echte Calvinisten in Amerika de handen ineensloegen!

De Princeton-kwestie.

Nadat we het bovenstaande geschreven hadden zagen we, dat de (Am.) „Wachter” een artikelenreeks opent over de Princetonkwestie. Om onze lezers in te lichten geven we hier het grootste gedeelte van het inleidend artikel. Men ziet hieruit, dat toen Ds H. Keegstra dit schreef, de beslissing van de Synode van San Francisco hem nog niet bekend was.

Eenigen tijd geleden schreven we een artikel over de moeilijkheden in de Presbyteriaansche Kerk met betrekking tot haar Theologisch Seminarie te Princeton, New Jersey. Nauw verwant als we aan die kerk zijn, historisch, confessioneel en ook wat kerkregering betreft, gaat ons natuurlijk aan, wat er in haar omgaat. Bovendien ontvangen zoo vele van onze studenten, een gedeelte althans, van hunne theologische opleiding aan Princeton's Seminary, dat we niet anders dan met groote belangstelling nagaan, wat er vooral over die school en met haar, in de Presbyterian Church voortvalt.

En ons volk heeft er recht op, eenigszins in kennis gesteld te worden met de jongste geschiedenis dier aanverwante kerk en school. Daarom zetten we ons, om in een paar artikeltjes er iets van mede te deelen.

Op het oogblik dat we dit schrijven is de General Assembly (gelijk aan onze Synode) dier kerk vergaderd in San Francisco, California. En de moeilijkheden, in de laatste jaren gerezen met betrekking tot de Princeton Theological School, is één van de voornaamste zaken, indien niet de voornaamste, die er op hare lijst van werkzaamheden voorkomt. De kwestie weerspiegelt tamelijk wel heel den toestand der kerk en hoe zeer van zekeren kant ook de verzekering gegeven wordt, dat de gerezen moeilijkheden niets te maken hebben met het confessionele standpunt der professoren en de zuiverheid van hun onderwijs, toch is het waar, dat het orthodoxe element in de kerk juist in deze kwestie rechtstreeks tegenover het liberalistische deel in verzet komt. Dat toont wel, dat er meer aan de hand is dan een verschil van uitsluitend formelen aard.

Uit wat er in den laatste tijd in verschillende bladen en tijdschriften over deze zaak is geschreven, is het, dunkt ons, zoo duidelijk als de dag, dat van zekere zijde het er op toegelegd wordt, om het doel en den grondslag, waarop het Seminary gebouwd is en waarvoor het bestaat, totaal te wijzigen, en dan wel te wijzigen naar den zin der Modernisten.

Grondslag en doel van Princeton's Seminary was van ouds en is nog tot op den huidigen dag vast verbonden aan wat wij zouden noemen de Presbyteriaansche belijdenisschriften en kerkenordening. Naar oorsprong en historie bestaat het Seminary voor het doel, om mannen te kweken voor den dienst des Woords, die de Waarheid naar de opvatting der Presbyteriaansche standaards zullen voorstaan, verkondigen en verdedigen. Om de officiële taal van het „Plan” hier te gebruiken, is het doel „to form men for the gospel ministry, who shall truly believe, and cordially love, and therefore endeavor to propagate and defend, in its genuineness, simplicity, and fullness, that system of religious belief and practice set forth in the Confession of Faith, Catechisms, and Plan of Government and Discipline of the Presbyterian Church; and thus to perpetuate and extend the influence of true evangelical piety, and gospel order”.

Ons dunkt, wie voor God en menschen eerlijk wil zijn, ook in het kerkelijke, zal hiervan moeten zeggen: „Natuurlijk, wat anders! Wie met hun theologische school dat niet willen, die behooren eerlijkheidshalve zich aan de Presbyteriaansche kerkgemeenschap met haar Seminary te onttrekken”.

Maar zoo eerlijk schijnen allen in die kerk niet te zijn. De moderne heeren zijn er niet van thuis om de kerk te verlaten en hare eigendommen prijs te geven. Die leggen het er op toe, om voorzichtig maar zeker alles in kerk en school in te richten en te schikken naar hunne overtuigingen, in plaats van als getrouwe Presbyterianen zich in alles aan de leer en tucht hunner kerk naar belijdenis en kerkenorde te onderwerpen, of anders aan die kerk zich te onttrekken. Gelijk de Modernen overal elders deden, zoo willen ze ook hier; varen onder valsche vlag en stilletens de lading binnensmokkelen.

Of er dan in de Presbyteriaansche Kerk geen mannen zijn, die met alle macht zich daartegen verzetten? Gelukkig wel! Mannen als Hodge, Vos, Machen, Wilson, Allis, Craig, Macartney, Kennedy, Alexander, Matthews en vele anderen, gesteund door duizenden getrouwen in de kerk, willen en zullen het pand, hun toevertrouwd, niet prijsgeven.

Maar tusschen die twee, scherp tegenover elkander staande partijen, staat een groote groep, die vóór alles vrede willen. Dat wil zeggen, vrede in den zin van alles bijeen houden en alles toelaten en alles Presbyteriaansch noemen, zelfs al worden de Presbyteriaansche belijdenisschriften ook met voeten vertreden. En het zijn vooral die halfslachtige, slappe, ruggegraatloze, „in the middle of the road”-mannen, die den strijd, zoo moeilijk maken en geheel de kerk in gevaar brengen.

Uit wat we boven aanhaalden uit de eigen woorden van het „Plan” is het duidelijk genoeg, wat Princeton's Seminary was en moet zijn. Zoo wil het de meerderheid der faculteit met de meerderheid van de „Board of Directors”. Maar een minderheid in die beide lichamen wil het anders.

Vooral, als we wel ingelicht zijn, wil niemand minder dan Dr. Ross Stevenson, president van het Seminary, het anders. Zijn ambitie, zijn uitgesproken voornemen is het, om Princeton het Seminary van geheel de Presbyteriaansche Kerk te maken, zooals die kerk thans bestaat. Dus ook de opleidingschool voor de Modernisten en de „middle of the road”-mensen.

Of dat dan niet billijk is tegenover de kerk met al hare leden?

Zoo mag het sommigen misschien toeschijnen. Zoo vindt Dr. Stevenson het blijkbaar redelijk, en met hem enkele anderen in de faculteit en in de Board of Directors. Zoo vinden de „peace at any price”-mannen het wel goed; want dan krijgt ieder even gelijk recht en dat brengt immers vrede. En zoo zullen de Modernisten in hun vuist lachen, als het dien weg opgaat.

Maar eerlijk? Tegenover de Presbyteriaansche Kerk, eerlijk tegenover het Seminary te Princeton naar haar oorsprong, grondslag, doel en historische betekenis; eerlijk tegenover de Waarheid naar de opvatting der Presbyteriaansche standaards; eerlijk voor God is het niet.

De „Christengemeinschaft” I.

De „Christengemeinschaft” (gemeenschap van christenen) is een beweging, welke ver buiten het land, dat haar bakermat is, de aandacht trekt.

In „Eltheto” schreef E. J. F. Smits daarover een deskundig en oriënteerend artikel.

Wij willen daaruit iets overnemen.

Eerst iets over de uitwendige lotgevallen van deze beweging.

Daarna iets over haar bedoeling en leer.

In een andere rubriek hopen we dan het verschijnsel te beoordeelen.

Voor wij met den eigenlijken inhoud der hoofdgedachten van de Christengemeinschaft ons bezig houden, mogen hier nog eenige feiten volgen, die misschien in staat zijn tot verhoogde belangstelling te prikkelen.

Dr. Friedrich Rittelmeyer, predikant achtereenvolgens in Neurenberg en Berlijn, gevierd prediker, man met een warm hart en een heldhaftigen geest, wiens innigste begeerte het was (en nog steeds is!) om Christus te prediken voor zoekende, moderne menschen, komt in 1911 in aanraking met het werk en den persoon van Rudolf Steiner en, werkt zich, sinds deze eerste ontmoeting, met een bewonderenswaardige geestelijke elasticiteit in de anthroposofische gedachtenwereld, in welke wereld hij gaandeweg leert zien als de grootsche voortzetting van wat het Duitische Idealisme in een machtigen geestelijken stormloop gewild en gedeeltelijk bereikt heeft, totdat het afbrak en wegzonk onder de sterk naturalistische tendenzen, die het verdere verloop der 19e eeuw hebben beheerscht.

Jonge theologen van de universiteiten Berlijn, Marburg, Tübingen komen omstreeks 1921, gedreven door den grooten nood, waarin zij zich bevinden ten opzichte van hun toekomstig werk, tot Rudolf Steiner met het verzoek hun zijn inzichten mee te willen deelen betreffende een vruchtbaar werken, in Christelijken geest, onder moderne menschen. Na voorbereidende besprekingen o.a. te Stuttgart en in het eerste, thans door brand verwoeste Goetheanum te Dornach, ontvangt een schaar van ongeveer vijftig medewerkers, waaronder ook niet-theologen, door bemiddeling van Rudolf Steiner, de cultische vormen, waarin een priesterlijk, sacramenteel werken in grooten stijl begonnen kan worden. Dr. Rittelmeyer legt er den nadruk op, dat niet hij de Christengemeinschaft gesticht heeft, maar dat hij zich met de andere leiders tezamen verenigd heeft rondom geopenbaarde cultische goederen, waarvan zij zich de gewijde uitdeelen en behoeders gevoelen.

Sinds dit gebeurtenis zijn er in een veertigtal steden in Duitschland grootere of kleinere gemeenten ontstaan, terwijl ook in Zwitserland, Tsjecho-Slowakije, Nederland, Engeland, Noorwegen een allereerste begin is gemaakt.

De literatuur bestaat uit een maandschrift „Die Christengemeinschaft” (eind derde jaargang Maart 1927) — de eerste publicaties geschiedden in een blad

Volgen stemmen dat „loozake de promovée Herinn op gewez prof. Bos

Over nummer het not doctore daartoe met ve school door e dan nie unische manne der op overhei opricht een ke wel he kerkelij der the niet ge reeren, van Ho welense rische spreken held de Alleen deze za als zyn schappe moties kwalitei van Die spraak

De gron het voorst te lezen; Er is Het gas School aan wel maar oc wel doe eigen ze een eige exament godgelee lijke inn torstiteit

Ook de zijn gewet Missel van 191 Intuss We he En v School met de De Te hoogesc school te hebben niet onh Een k Maar nog niet

In betze de C. Bou oude kwes zijn reeds Het ga kwestie mocht, d zich nog opleiding delijk tot tie iets